

11.9.2015

MKa/VS/JTa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

copyright@minedu.fi

Viite M063:00/2014

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEN LUONNOKSEEN - TEKIJÄNOIKEUDEN YHTEISHALLINNOINTI

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa otsikkoasiassa. Teknologiateollisuus ry esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Yleistä

Yhteishallintodirektiivi on annettu minimiharmonisointidirektiivinä ja siten tarjoaa jäsenvaltiolle erinomaisen tilaisuuden puuttua teosmarkkinoiden toimivuudessa havaittuihin ongelmiin. Samoin minimiharmisointidirektiivi jättää jäsenvaltioille merkittävää harkintavaltaa täytäntöönpanotoimenpiteiden, kuten yhteishallinnointia valvovan viranomaistoiminnan järjestämisen sekä riidanratkaisun osalta.

Hallituksen esitysluonnos yhteishallintodirektiivin kansalliseksi voimaansaattamiseksi perustuu minimi-implementointiin. Teosmarkkinoilla havaitut ongelmat huomioon ottaen esitysluonnoksen lähestymistapa ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta, eikä tunnu toteuttavan paremman sääntelyn periaatteita. Paremman sääntelyn toimintaohjelman eräänä keskeisenä vaatimuksena on, että kaikessa säädösvalmistelussa on otettava huomioon yritysten, yksityisten ja kansantalouden kilpailukyvyn kannalta merkittävät hyvän sääntelyn periaatteet, mukaan lukien innovaatioiden, markkinoille pääsyn ja tuottavuuden edistäminen.

Lain tulee nimenomaisesti edistää tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuutta

Kilpailu- ja Kuluttajavirasto on laatinut laajan ja puolueettoman selvityksen tekijänoikeusjärjestöistä ja teosmarkkinoiden toimivuudesta (KKV selvityksiä 2/2014, liitteenä) ja siinä esitetyt tekijänoikeusmarkkinoiden ongelmat ovat annettavan lainsäädännön puitteissa soveltuvien osin myös ratkaistavissa. Yllättäen, hallituksen esitysluonnos ei kuitenkaan noteeraa Kilpailu- ja Kuluttajaviraston selvitystä millään tapaa eikä liioin käsittele sitä, miten lailla voidaan vaikuttaa selvityksessä yksilöityihin ongelmiin.

Lainsäädännön taustojen ymmärtämisen kannalta olisikin tärkeätä, että esitöitä täydennetään yleiskuvauksella tekijänoikeusmarkkinoiden nykytilasta ja viime vuosien kehityksestä. Markkinoiden kehitystä tulee etenkin tarkastella markkinoiden toimivuudessa ilmenneiden ongelmien kannalta.

Veli Sinda

11.9.2015

Itse lakiin Teknologiateollisuus esittää täydennyksenä, että lain nimenomaiseksi tavoitteeksi (1 §) lisätään *tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuu-den edistäminen* markkinanäkökulman asianmukaisen huomioimisen turvaamiseksi.

Edelleen lain kontekstin luomiseksi lakiehdotuksen yleisessä osassa olisi syytä korostaa suoran sopimisen merkitystä direktiivin tekijänoikeudellisina ydinperiaatteena. Lisensioinnin peruseriaate tulee olla suora oikeuksista sopiminen ja kollektiivihallinnointia käyttää vain tilanteissa, joissa suora lisensiointi osoittautuu käytännössä mahdottomaksi toteuttaa. Nykyisessä muodossaan suoran sopimisen etusija kollektiivihallinnointiin nähden ei ilmene esitysluonnoksesta.

Samoin lakiin tulee kirjata prosessi sopimuslissenssijärjestöjen hyväksymispäätösten valmistelua varten, joka antaa viranomaisille asianmukaiset keinot ohjata ennalta järjestöjen toimintaa. Hyväksyntäprosessissa, mahdollisesti osana laajempaa lausuntokierrosta, opetus- ja kulttuuriministeriön tulee antaa hyväksymispäätökset kilpailu- ja kuluttajaviraston tarkastettavaksi, jotta päätöksiin voidaan ottaa markkinan toimintaa edistäviä ehtoja.

Valvova viranomainen

Lakiehdotuksessa esitetään, että valvovana viranomaisena toimii Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa ei ole sellaista virastoa, jolle tehtävä voitaisiin siirtää.

Teknologiateollisuuden näkemyksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö ei voi toimia lain valvovana viranomaisena sen toimiessa lainsäätäjänä, sopimuslissenssijärjestöjen hyväksyjänä ja vielä tekijänoikeusjärjestöjen asiakkaana siltä osin kun kyse on opetuslaitosten käyttöluvista. Valvontatehtävän asettaminen opetus- ja kulttuuriministeriölle olisi vallan kolmijakoopin sekä hyvän hallinnon objektiviteettiperiaatteen vastaista, eikä aiheutunutta ristiriitaa ole mahdollista korjata ministeriön sisäisin järjestelyin. Sen lisäksi että viranomaisen toiminnan tulee olla puolueetonta ja asiallista, sen pitää myös näyttää ulospäin puolueettomalta ja asialliselta. Valvovalla viranomaisella tulee olla paitsi valta määrätä tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia ja toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä kansallisten säännösten noudattamisen varmistamiseksi, myös uskottavat edellytykset näiden määräysten antamiseksi ja toimenpiteiden toteuttamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei tässä esitetty huomioiden täytä edellytyksiä valvovaksi viranomaiseksi ja näin ollen lainsäätäjän tulee selvittää soveltuva ja asianmukainen vaihtoehto.

Direktiivi mahdollistaa valvovan viranomaisen tehtävän jakamisen myös useammalle viranomaiselle. Teknologiateollisuus ehdottaa, että markkinavalvontaa koskevissa asioissa tehtävä annetaan kilpailu- ja kuluttajavirastolle. Muissa kuin markkinavalvontakysymyksissä, kuten oikeudenhaltijoilta tulevat toimenpidepyynnöt koskien puutteita yhteishallinnointiorganisaation menettelyissä tai tekijänoikeuskorvausten käsittelyssä, valvontaviranomaisen tehtävään ehdotetaan patentti- ja rekisterihallitusta.

Veli Sinda

11.9.2015

Vaihtoehtoinen riidanratkaisu (ADR)

Direktiivin 34 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tietyt riidat, jotka koskevat usean valtion alueen kattavia musiikkiteosten verkko-oikeuksien lisensoijia myöntävää tai tarjoavaa yhteishallinnointiorganisaatiota, voidaan saattaa ratkaistaviksi riippumattomassa ja puolueettomassa vaihtoehtoisessa riitojenratkaisuelimessä.

Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että yhteishallinnointiorganisaatioiden, niiden jäsenten, oikeudenhaltijoiden tai käyttäjien väliset riidat, jotka koskevat direktiivin vaatimusten mukaisesti annettuja kansallisen lainsäädännön säännöksiä, voidaan saattaa ratkaistaviksi nopeassa, riippumattomassa ja puolueettomassa vaihtoehtoisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Direktiivi ei siten edellytä, että jäsenvaltiot järjestäisivät vaihtoehtoisia riitojenratkaisumenettelyjä näille riidoille, mutta jäsenvaltiot voivat sellaisia järjestää niin halutessaan.

Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että kaiken tyyppiset tekijänoikeusjärjestöjen ja käyttäjien väliset lisensointia koskevat riidat voidaan saattaa tuomioistuimen sijasta ratkaistavaksi myös vaihtoehtoisessa riidanratkaisumenettelyssä direktiivin 34 artiklan perusteella. Tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuuden kannalta Teknologiateollisuus puolestaan pitää tärkeänä, että vaihtoehtoinen riidanratkaisu toteutuu riippumattomasti, puolueettomasti, asiantuntevasti, nopeasti, luottamuksellisesti, osapuolten myönteisellä ja riidan taloudelliseen intressiin nähden kustannustehokkaasti.

Vaihtoehtoisen riidanratkaisun hyödyntämisen edistämiseksi lakiin tulisi säätää laaja-alainen käyttömahdollisuus sovintomenettelylle ja samalla kirjata tietyt laadulliset kriteerit sovintomenettelyn tarkoituksenmukaisuuden takaamiseksi.

Tässä esitettyjen huomioiden lisäksi Teknologiateollisuus yhtyy tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunnan aiemmin asiassa esittämiin näkemyksiin ja ehdotuksiin.

Kunnioitavasti,

Teknologiateollisuus ry

Mervi Karikorpi
Apulaisjohtaja, Innovaatioympäristö ja uudistuminen
Elinkeinopolitiikka

Lisätietoja antaa Veli Sinda, Asiantuntija, OTM, Liikejuridiikka
puh: 0451116541; Email: veli.sinda@teknologiateollisuus.fi